

Woord van Christus in één plaats niet meerdere kerken zijn, er mag er naar mijn overtuiging slechts één, en dan een Gereformeerde Kerk zijn, maar er zijn er nu eernaal meer."

Het is duidelijk, dat hier de waarneembare feiten een bijzonder belangrijke plaats krijgen. De Brés erkende ook, dat er meerdere kerken in één plaats waren, maar hij voegde er aan toe, dat ze alle op één na secten waren, die zich met den naam „kerk" bedekten. Dat is andere taal dan die van ds Vr., want die bedoelt toch te zeggen, dat er in één plaats meerdere ware kerken zijn.

Om nu, tenslotte, te weten, hoe het dan wel is, citeert ds Vr. met instemming de volgende uitspraak van ds S. G. de Graaf: „We zijn echter gedwongen tot een erkenning (van de andere kerken) de facto (in feite). Het de facto erkennen gaat gemakkelijker als we bedenken, dat aan de kerk als geheel (dat is aan ons, want de Geref. Kerken zijn de voortzetting van de apostolische kerken) ontbroken heeft de eenvoudigheid des geloofs en dat daardoor te gemakkelijker de dwaling en de scheuring kon opkomen. Reeds in het begin week de kerk af, en in de middeleeuwen werd de dwaling door de kerk bevorderd en de waarheid onderdrukt. Daarin ligt de zonde der geheele kerk. De zaakgerechtigheid der Gereformeerde Kerken moge vaststaan, terwijl men toch in de gedeeldheid der kerk kastijding over eigen zonden ziet."

Wat ds de Graaf met die uitspraak bedoelt is me een compleet raadsel. Ik oordeel wel dat hij de belijdenis tracht uit te leggen vanuit de huidige feiten. En overigens is de uitspraak innerlijk zeer tegenstrijdig. Want steeds kwam ná afwijking der kerk wederkeer: Reformatie, 1834, 1886 en 1944.

Ds Vr. geeft nog het volgende commentaar op de gedachte van ds de Graaf. „Die „zaakgerechtigheid" moge geleden hebben in het conflict, dat geleid heeft tot de vrijmaking, waarom wij ook te gemakkelijker de kerken naar art. 31 erkennen, maar naar mijn gedachten zijn de Gereformeerde Kerken nog steeds de ware kerken, naast welke — helaas — andere ware kerken staan en valse kerken en menigten van secten". (Curs. van mij, J. M. Z.)

Voor wie mocht twijfelen over de beteekenis van de erkenning onzer kerken zij nog opgemerkt, dat ds Vr. elders onze kerken als „ware kerken" beschouwt. En dat staat toch maar openlijk in het blad, waarvan dr J. Schelhaas hoofdredacteur is, die in het eerste nummer al nadrukkelijk opmerkte de vrijmaking als een zondige daad te zien.

Het ademt hier alles dezelfde „eenvoudigheid" als de beroemde 16 punten, die inmiddels allang ter ziele zijn.

Het kost geen moeite, dunkt me, in te zien dat ds Vr. in het laatste citaat maar wat praat. De „Gereformeerde Kerken" DE WARE KERKEN. Om het woordje „DE" gaat het hier. Als ik zeg: koningin Juliana is DE koningin der Nederlanden, dan wensch ik daarmee toch uit te drukken dat alle andere vrouwen, die zich met den naam koningin „bedekken", geen koningin der Nederlanden zijn. Spreek ik van DE ware kerken, dan zeg ik dus: alles wat zich daarbuiten als ware kerk belijft aan te dienen, is het NIET. Tenzij inmiddels het algemeen beschaafd Nederlandsch ook al pluriform geworden is!

Het vergt geen „singuliere gaven" om te constateren, dat ds Vr. met de belijdenis aangaande de ware kerk „zit". Al inleidend, komt hij tot een opvatting, die hem in de huidige situatie den begeerden armslag verschaft.

En ds Vr. doet zeer beslist de belijdenis onrecht. Dat is beschamend, want ds Vr. „zit" met de eenvoudigheid der belijdenis, terwijl Rome, dat deze artikelen heelemaal niet heeft, geen moment moeite heeft met de qualificatie „ware kerk" en die zeer beslist én welbewust voor zichzelf opseicht.

Ds Vr. is nu lang genoeg aan het woord geweest, het wordt hoog tijd zijn voorstelling nader te overwegen. Hij geeft aan de art. 27—29 der N.G.B. een zeer bepaalde uitleg, en dat weet hij ook. Want tegen iemand, die hem die art. wil „voorwerpen", zegt hij: vergeet U niet, er was een twistgeding met Rome. Dat wil dus zooveel zeggen: vandaag kunnen die art. maar niet zonder meer worden toegepast. Als ds Vr. daarvan zoo zeker was, dan had hij wel eens een verantwoord, nieuwe formulering mogen voorstellen. Nu beroept hij zich op een „gangbare meening" en de juistheid daarvan, hoeft, naar slecht gebruik, niet meer bewezen te worden. Evenals het geval was bij de „gangbare meeningen" b.v. over de algemeene genade.

En ds Vr. verkondigt een gangbare meening; ik heb al van eenige synodocratische predikanten gehoord dat dit deel van de belijdenis „historisch" moet worden verstaan.

Maracaibo (Venezuela). Drs J. M. ZINKSTOK.

## Theologische Hoogeschool

Officieel kan worden meegedeeld, dat de overdracht van het Rectoraat door Prof. B. Holwerda aan Prof. Dr. H. J. Jager, zoo de HEERE wil, zal plaats hebben op Dinsdag 6 December a.s., des avonds 8 uur in de Aula van de Theologische Hoogeschool, Broederweg 15, Kampen.

## \* Ipsissima verba

„De Roeper" is me ook deze week toegezonden, en ik las daar zoo iets over „niet wegkruipen". Wel zoo. Maar daarover later.

Het blad doornemend, meende ik ineens bekende klanken te vernemen. En ja, in een artikel over „De Binding" kwam ik letterlijke lappen citaat tegen uit het rapport, dat in onze synode van Groningen is uitgebracht door de commissie, die het agendapunt: hoe te antwoorden op een (raar) briefje van ds Weggemans, namens deputaten van de synodocratische kerken gezonden aan de Groningsche synode, met verzoek om een samenspreking, te behandelen had. Uit dat rapport nu werden heel lappen door De Roeper met instemming aangehaald. Om te betoogen, wat ook Anno Domini 1946 het Groningsche rapport betoogde, dat we positief iets moesten doen bij wijze van reactie op dat onverzorgde briefje van Ridderbos' apologete: ds Weggemans.

Ik dacht zoo: we gaan langzaam, o zoo langzaam, maar dan toch reëel: vooruit. Hetgeen te verklaren is als volgt.

In 1946 heeft men bij ons, gedachtig zijnde aan zijn positieve roeping, en niet zonder verband met de „samen-sprekingsrumoeren", enkele zeer duidelijke en openlijke woorden bij wijze van getuigenis gericht tot de synodocraten. Daar stond ook de naam van ds B. A. Bos onder. Die naam stond niet onder het rapport, waaruit hij thans die lappen overneemt. Dat rapport nl. was van de COMMISSIE, en ds Bos was als moderamenlid ook daarin niet opgenomen. Die commissie had er heel secuur zich mee bezig gehouden, en woord voor woord, zin voor zin, bekeken, voordat het concept als háár stuk in de synode kwam. Onder ons gezegd: ondergeteekende had nog nooit een rapport door een commissie zoo secuur zien bekijken, en was bijzonder dankbaar voor zulk een blijk van reformatorische gezindheid. Vroeger, vóór '44, ging het meer dan eens anders.

Dit nu viel mij op: geruimen tijd geleden herinnerde ik ds Bos eens in ons blad aan één van die Groningsche stukken: ik meende dat hij een ander geluid liet hooren dan bedoeld stuk, en wilde hem graag weer hooren zoo als hij toen sprak. Hij antwoordde evenwel in „De Wachter": dat stuk is door U, K. S., opgesteld en is niet van mijn hand; ik ben er dus niet verantwoordelijk voor. Dat is: het zijn niet mijn ipsissima verba: het zijn niet mijn aller-eigenste woorden.

Als dit reeds toen gold (althans voor zijn besef, niet voor het mijne), dan zal ds Bos de woorden van dat rapport (dat niet door hem ondertekend is) wel heelemaal niet behandelen als óók zijn thans voor eigen rekening komende als-t-ware-ipsissima verba.

En toch verklaarde hij zich er mee vereenigd, citeerde er breed uit en sloot zijn eigen verlangijstje bij die woorden aan. We gaan dus vooruit.

Maar dan mogen wij er ook wel wat over zeggen, want het zijn niet alleen ipsissima verba der commissie, waarvan ik lid was, doch het puntje waar het om gaat, is ook opgenomen in het voor rekening der synode (van Groningen) komend officieel aanvaarde gedeelte. Het is dus ditmaal één der ipsissima verba der synode.

Wainu, die synode besloot, dat men tegenover het ver-langen-Weggemans een EIGEN initiatief moest nemen. Niet doen, wat dat briefje-Weggemans wilde, want dat

vond de synode radicaal verkeerd. Maar wel een EIGEN initiatief, 't kwam hierop neer: aan de deputaten-Weggemans de kans geven om te spreken na schriftelijken voor-arbeid.

En dat hebben deze heeren tot op den huidigen dag hardnekkig geweigerd. Hun synode keurde die hardnekkige weigering nog pas goed. Dat beteekent dus: het initiatief, dat wij namen vond geen genade. Wij zijn afgewezen. De ipsissima verba der Weggemans-deputaten waren: **no Sir, we doen 't niet.**

Waarom zou men van ipsissima verba der Groningsche synode nu niet ECHT een ipsissimum verbum van De Roeper maken? Moet een bij herhaling afgewezen aanbod nog langer worden omgetooverd in een o zoo licht niet tot het licht te brengen liefdesaanbod, waarvan wel de kerk als organisme zwanger gaat, maar waarvan de kerk-als-instituut alleen te ontbinden is, als men haar deputaten doorbreekt?

Onder ons gevraagd: hebben de synodocratische Oosterbeekenaars nog steeds het voornemen den arbeid van dr Ridderbos te doorbreken? Laat ds Bos ons dat eens zeggen? Ik heb zoo'n vermoeden, dat dr Ridderbos zou zeggen, als ze zijn deputatenarbeid nog willen doorbreken: dat is een daad tegen de tuchtmaatregelen en hun handhaving (in Den Haag) als acte-van-trouw (synodocratisch). Dr Ridderbos en K. S. zeggen beiden: zie hier onze ipsissima verba, maar dan is ds Bos den éénen keer tegen, den anderen vóór. De andere Oosterbeekenaars zijn al lang weer veilig in huis, beschermd tegen de kou.

K. S.

## \* De kolenbrander

Een goed vriend schreef ons:

Naar aanleiding van „De kolenbrander en de prelaten" in De Reformatie van 19 Nov. wil ik U even schrijven. Mogelijk doen anderen het beter. Ik ben er wel zeker van dat de door U bedoelde kolenbrander iemand was, en nog wel is, die houtskool maakte. In den tijd, dat er nog geen steenkolenmijnen waren, was dit in boschrijke streken een veel voorkomend beroep. Het in de bosschen gekapte hout werd ter plaatse op een bijzondere manier opgestapeld. De stapel werd bekleed met plaggen en klei en van onder door een gat in de bekleeding aangestoken. De rook ontweek door een gat van boven. Door een nauwkeurig regeling van den luchttoevoer ontstond een onvolledige verbranding en daardoor bleef er houtskool over. Een ander was een bezigheid die veel ervaring eischte, waarom het beroep van vader op zoon overging. Het was voor 'n groot deel 'n zwaar werk, en ook 'n vuil werk, daar vooral het breken der houtskool en het transport veel aart stof geeft en bovendien zeer slecht betaald werd. In den oorlog is het ook in Nederland nog wel toegepast. Doordat de werkzaamheden in de bosschen geschiedden, waren deze families een groot deel van het jaar vrijwel niet in aanraking met de samenleving, waardoor gemakkelijk een kolenbranders-geloof en een kolenbranders-mentaliteit kon ontstaan. Uw teekening van de kolenbrander is dus wel juist.

Het is wel opmerkelijk hoeveel van die kolenbranders men in overigens goed ontwikkelde kringen tegenkomt.

Tot zoover de informatie. Ik begrijp den besproken term nu nog beter. Hartelijk dank.

K. S.

## Kerk en Koninkrijk Gods (VI)

POP. WETENSCH. SCHETSEN

### MEER DAN EEN PERSONEELE UNIE.

Gelijk de lezer zich wellicht herinneren zal, maakt Dr Westerink in het artikel over „Kerk en Koninkrijk Gods", dat de aanleiding is geworden van deze serie, een „scherpe onderscheiding van Christus als Hoofd in de kerk en als Koning in het Koninkrijk".

Deze onderscheiding voert hem tot een even scherpe distinctie van kerk en koninkrijk zelf. Het zijn afzonderlijke „levensterreinen". „Parallel met de andere benaming van Christus als Hoofd (van de Kerk) en Heer of Koning (in de andere levensverbanden) staat onze praktische onderscheiding van de christenen als geloovige kerkleden, geloovige burgers van den staat, geloovige arbeiders enz."

Van hieruit bindt Dr Westerink den strijd aan tegen elk, die „uit de kerkelijke censuur de conclusie trekt van het gezet zijn buiten het Koninkrijk Gods". Zulk een kan dat volgens hem „alleen doen door de ontkenning van de Schriftuurlijke, duidelijk door de belijdenis uitgesproken en in de kerkelijke praktijk gehandhaafde onderscheiding van Kerk en Koninkrijk".

De gedachten van den schrijver toetsend aan de Schriften hebben wij allereerst aangewezen, dat zijn absolute en exclusieve nevenstelling kerk-Hoofd en koninkrijk-Koning onhoudbaar is.

De Schrift duidt den Christus ook aan als Koning van de kerk en spreekt tevens van Hem als Hoofd in het rijk Gods.

Vervolgens hebben we breed gesproken over de omschrijving van de kerk als de volksvergadering van het koninkrijk.

Van afzonderlijke „terreinen" of „levensverbanden" bleek ons daarbij niets. Integendeel, wij zagen juist den nauwen samenhang van kerk en rijk: de eerste is de vergadering van de gehoorzame burgers van de tweede.

We willen nu, onze serie vervolgend, nog even terugkeeren naar het begin: Christus is Koning ook van de kerk en Hoofd ook van het rijk Gods. Men mag dur niet, gelijk Dr Westerink vanuit zijn verkeerde filosofische schematiek doet, de koningsfunctie van den Christus alleen reserveeren voor het koninkrijk en van Zijn positie als Hoofd slechts spreken in verband met de kerk.

De Schrift kent zulk een scheiding van Christus'

waardigheden niet doch leert ons juist, dat deze vandaag een en ondeelbaar zijn.

De Christus is het Hoofd van de kerk en ook Hoofd in het rijk Gods. Wel is er een andere nuanceering van het begrip „Hoofd", wanneer dit in verband met de kerk dan wel met het koninkrijk Gods wordt gebruikt.

Wanneer Gods Woord spreekt van den Christus als het Hoofd van de kerk, wordt ons tevens verkondigd, dat de kerk Zijn lichaam is. Er is dus een bijzondere band tusschen Christus en Zijn gemeente als tusschen het hoofd en het lichaam. Veelal spreekt men van „de organische betrekking" die er tusschen beide bestaat. Vanwege deze aparte relatie tot de Zijnen heeft de Christus het woord gesproken: „Wie u ontvangt, ontvangt Mij" (Matth. 10: 40) en heeft Hij Paulus toegevoegd, toen deze tegen Zijn kerk woedde: „Saul, Saul, waarom vervolgt gij Mij?" (Hand. 9: 4).

Toch, al is de betrekking van Christus als Hoofd tot Zijn kerk anders gequalificeerd als Zijn verhouding van Hoofd tot het rijk van God, beide relaties worden aangegeven met denzelfden term: Hij is Hoofd van Zijn kerk en Hoofd van alle overheid en macht, Hoofd boven alle dingen (Col. 2: 10, Ef. 1: 22, vgl. vs 10, 1 Kron. 29: 10; zie ook onze artikelen in nr 41 en 42 van den vorigen jaargang.)

Evenzoo wordt zoowel ten opzichte van het rijk Gods als van de kerk Christus in de Schriften Koning en Heer genoemd. Ook hier is de verhouding anders geladen, al naar gelang van het koninkrijk of van de kerk sprake is.

De kerk is de vergadering van hen, die van Christus' heerschappij weten en die erkennen. Het doel van Christus' verhooging is wel, dat in den naam van Jezus alle knie zich zou buigen van hen, die in den hemel en die op de aarde en die onder de aarde zijn, en alle tong zou belijden: Jezus Christus is Heere! (Phil. 2: 10), maar er zijn in deze bedeefting knieën die niet buigen willen en tongen die deze belijdenis weigeren. De kerk echter is de gemeenschap van hen, die door den Geest en het Woord gebracht zijn tot de geloovige aanvaarding van de koningsheerschappij van den Christus (vgl. 1 Cor. 12: 3).

Er is dus een verschil in de relatie van den Christus als Koning tot het rijk waarover Hij het regiment heeft.